

ОЛНА ТӨЛÄ

Кест джил болад Шовгъра Пүрвә, хуучи кезәнк хаалгъар. Манцин ад- рута хойр тагт гатлад, эврәннь бич- ки насан давулси «Октябрин диллвр» совхоз талагшан, асхи нәри шулун- дан орен кемлә, йовуд машинд суу- гъад. Дивнәс ар үзг темпәд гарв.

Шовгъра Пүрвә, баахи нургъта, хатма, хо-цагъан чирәтә, шулуи келтә, шудрмг, дөч күрси залу, халь- мг Обкомд инструктор болдж кәдд- джәлә. Обкомд кәддг улс зунин цагла нургъадж райодар тарад, гер- тән нам баахш гидж келдк болхми. Эндр брүн, Пүрвәг, толгъачнь дуу- дж авад, эвлси джөблн дуугъар:

— «Октябрин диллгънүр» гурви хонит йовад ирх кергтә, — гих- ләнв, Пүрвә байрлдж инәгъад: — Эндрин бийднь йовнав, — гив.

Пүрвән ахлач, ошкәдүр команди- ровкас ирси Пүрвә ним шулугъар зөв өгсиднь алиң болад, тагчтар чирагъинь шилтәд хәләв.

— Кест дакдж «Октябрин дилл- гънүр» намаг илгәтхә гидж танас сурхар седлаб. Тер совхоздти би арви дөрв күртән өсләв, — гидж хәләцари сурси ахлачин сурврт Пүр- вә хәрү өгв.

— Новх учртн ним... — гидж, Пүрвән ахлач учр цәәлгъад келдж өгәд. — ода командировкин цаасан бичүлдж автн, — гив.

Пүрвәлә хамдан, эн джил Сар- пульд институт төгекси баахи зоо- техник, орс күүкн, бас тер совхо- зур кәдлмшт орхар, Элетәс дахад гарв. Дивн күртл Пүрвә хойр — гурв дакдж күр әклхар седвчи, күүкн: «Э, тиим,» «Уга, биш,» — гиси ахр хәрү ууртагъар келдж, күр гаргъси уга. Тиикләнв Пүрвә бас ду гарлго, тагчг, эн — тенд төгәлнәд тег хәләгъад, эврәннь сан- си ухагъан улм цааранднь гүүл- гъад, хамр доран кезәнә мартгден дууна айс гунънад, мини бичкидк цага үүрмүдәс ода совхозд кен баәдг болхв? — гидж санад йовб. Приютид күрч йовад күүкн чомдагъан авад, машинә үүдн тал гархла, Пүрвә:

— Аргъулдти, «Октябрин дилл- вр» Приютна районд баәвчи. Дивнәс мадн тер совхозур шулугъар күрхв- дн. Дивнд совхозин баз баәнә, — гихлә, күүкн:

— Ханджанав, — гидж хәрү ормдан тохняд суув.

Дивнд ирәд, совхозин баз баәси хашагъур, күүкнә чомда бәрәд, Пүр-

вә, бөрәдж йовхлань, өмнәсиң гарч йовси «ЗИС» машин харгъв. Күчн гаран өргхлә, — шофр машинән брәвдүләд, кабинкин үүд секәд:

— Альдаран йовх санатавт? — гидж сурв.

— «Октябрин диллгънүр»!

— Суутн!

Күүкн Пүрвән дөнъ угагъар шуд- рмгар машинд давшдж гарад чомда- гъан авб. Пүрвә бас машинд суугъад: — Мана теогәр йовси күүнд ним машин автобусас деер. Орч бүйтәхш, — гидж келхлә, күүкн саак ахрар: — Кен медхв, — гидж хәрү өгв. Хальмгин зүркнд энъкр Манц кедү дакдж бөгүрнъ гарвчи — халь- мг күүнә седка байрлулна. Манцин уси урдкаси иктәд, өргджд, негт Иджлин ценъкр уси мет, тактин ам дөлгәгъарн цокад шуугад баәв. Олн — зүси шовуд хәәкрдж, джив- риннь үзүрәр чирд гидж ус зүрү байрлдж, бөдән хагдад ниснә.

Манц давад, ардан бависи шар үүлн мет тоос тенъгрт күргдж цоон- рулад, күрджннәд гүүси машин, Пүрвән күчси күчл — гарацси совхозинь бөрәдүлв. Эн — тенд, ма- лгъин хаджудк довнъгуд деер, шар- цоохр әлә шовуд, машинәс үргдгән уурад, маши төртән авлго, күдр дегә хар болд хонъшарарн далваган ар- чад сууснь үзгднә. Гирлгән эм де- рән: үүрси хөбчир ут ду ишкәрәд, барг нохагъан хәврәдән дахулси, хөөнәннь ард санапр йовна. Цадхлнъ

үкрмүд хаалгъ керчәд гарч йовад, генткн ормд тулгддж зөгсад, ор- мадж машинән лагшан хәләддж, шоф- риг уурлулад, гацад, зөрц гилтә, билцир — билцир ишкәдж, аргъул хоо- ран гарна. «Укр мал гацата болвчи, үсәри гемән хәрүлнә» — гиси хуу- чи хальмг үлгүр Пүрвән сананд орад, муст гидж инәв.

Ора болад, барун үзгт суудж йовх нарн, негт амарнь нааран хәләлгъад, цогта тулгъ деер тәвдждх ик чиги гидг улан мөнъги хәәсиә баәдл гарад, өтрлдж дорагшан орад, дуу- на чингә газрт идшлдж йовси те- мәнә хойр бөки заатг суугъад, торч чадлго, хальтрад, дошад, өмнк ардж хойр турун заатгнь унв. Хо — бүрүл тасрв. Төгәлнәдән ягъад шилтвчи, нүднд ямаран чиги баран бәргддгнъ уурв. Кирцхнь, совхоз күртл одачи зөвар ууджм газр үлдси болдж мед- дв. Тиигдгәд, генткн, тенъгр цегәрәд, эн — тенд неджд — хошад- ар одд, негт шатасн шамс мет герл- тдж, Пүрвән ора деер цәәддж манд- лв. Агъар серүтрәд, Пүрвән хәвр- гъд сууси күүкн хаалгъинь нимги торгън плащ үмсв. Пүрвә бас ши- жаган эм деерән кәдрәд, гарлцси чилгр тенъгр гәәхв. Акад юммб, тенъгрин бийнь газрин баәдләс эв- рәннь баәдлән авдг кевтә. Улгүрлхд, Пүрвә, эн тенъгрин, эн мандлджах оддиг, газрин олн захас, шуугата Днепр голин көвәгъәс, даәнә цаг- ла, Москва балгъснд, гучи давхр

герин орагъас, одахн, кест дакдж шиндждж хәләлә, болв, әндрк, эв- рә бичкидк насна эрәтрдж алтрси тенъгрлә әдл биш билә. Сөбгъин огътргъу одд, мел урдк кевәрн. Тедниг цаг көндәси уга. Долан бур- хд, алтн гасн... Дуунд ордг, цевр сәәхи арви тавна сар альдас гарснь медгдлго чилгр тенъгрт генткн манд- лв. Пүрвән бөр сууси күүкн, ду гарлго, урдк кевәри тагчг, атиси дүртә, ним сәәхи тенъгрин кеег төртән авлго, гейүрси баәдлгәгъар, эврәннь өвдгән хәләддж, хая-хая, ик, ценъкр бийгтә, нүднәннь ут сур- метг чиххласи нульмс, бичкхи тор- гън, дөрвдлжи эрәтә альчурар ар- чна.

— Хәләхинь, күүкн, та эн сарин баәдлтәт. — гидж, хургъарн сар заадж, Пүрвә инәдж күүкнд келв.

— Тана келси дүнъцүлгъитн, цуг кели әмтиә шүлгчир, кест зун джилмүдт давтад, хурцинь мокару- лв. — гидж ходрад күүкн хәрү өгв.

— Уни чиги болх. Кезанк биш, нам мини таньдг зәрм хальмг шүлгчир ода бийнь нарн сар хойрас төрүц салхш. Болв, зөвшәл өкләтн, би танд нег хуучи хальмг тууль келдж өгнәв, — гидж, күүкнә ууд- вр тарахар, Пүрвә келв.

— Келти, — гидж күүкн эс соньмессар хәрү өгв.

Шуугата ик балгъенасн, сәәхи олн үүрмүдәси, асрад өскси энъкр аав — эәдждси, джиргълдән түрүи са-

лад, күүнә хол таньдго газрур ирдж йовх баахи күүкнә уудврин учр, Пүрвә, үг угагъар, баәдләрнъ медв. «Эдждго хальмг теегин нег захд геедрси совхозд, балгъсна шууганна идждлси би ягъддж тесдж баәхв? Ююнь төлә джиргълиниң байрта уйн сәәхи багъ насан энд давул- хв? — гидж эн күүкн эс санджа- хий? Көөрк, көөрк», — гидж санад Пүрвә:

— «Сәәнә сананд эс баәси юми муугъин тунъгрцит баәдмн» — гиси хальмг үлгүр санандм орв, — гидж күүкнд келв.

— Муугъинь «Октябрин диллгъ- нүр» совхоз гидж тоолхмб? — гидж күүкн мусхләв.

— Сән — шуугата ик балгъ- си, — гидж Пүрвә маасхләддж ке- лв.

— Тана үлгүртн нанд таасгдв.

— Болв, өдрин дууси гилтә хам- дан йоввчи, би тана нер медхшв, — гидж Пүрвә неринь сурв.

— Зоя Иваненко, — гидж күү- кн, инәдж гаран өкләнв, Пүрвә бас эврәннь нерән келв.

— Тана гейүрси баәдл, эн тенъ- грт мандлси сар хойр, нанд, бички- дм, мана оч йовх совхозд, эәджимм келдж өгси тууль савандм орулв.

— Та эн совхозд гарлт?

— Би Улдчнәсв. Болв арви дөрв күртән «Октябрин диллгънд» өсл- әв.

(Чилгчнь дарук номерт).